

Oponentský posudek disertační práce

Autor BP: PhDr. Monika Mužáková
Název BP: Fenomén slabomyslnosti v kontextu lidských práv
Oponent práce: doc. PhDr. Bohumil Stejskal, CSc.

Předložená disertační práce PhDr. Moniky Mužákové je kvalitním, hluboce humánním a inspirativním dílem. Má 154 stran autorského textu a dalších 9 stran sto padesáti pramenů odborné literatury souvisejících s řešením tématu. Mimořádně rozsáhlý inventář domácích i zahraničních titulů dokumentuje značný rozhled autorky ve sledované problematice.

Obsahově autorka při zpracování zvolila kompilačně komparativní přístup s využitím analyticko-historické metody i četných interview převážně s rodiči postižených dětí. Jde o práci velmi solidně zpracovanou, a to jak využívající prakticky veškerou dosavadní literaturu, tak metodicky vhodně pojatou ve svém postupu přes historický popis vývoje až k filozoficko-etickému zamyšlení nad závažnými otázkami z pohledu současnosti.

Jako cíl si autorka stanovila přispět k poznání, čím a jak byla v minulosti utvářena podoba výkladu jevu slabomyslnost a jaké existenční možnosti z toho pro člověka s mentálním postižením vyplývaly. Vyvrcholením je pak výklad, jak je fenomén mentální retardace chápán dnes a jak nahlížíme na otázky související s existenciálními potřebami lidí s tímto postižením v kontextu lidských práv.

Práci člení do čtyř kapitol, z nichž první věnuje prehistorii a jejímu konceptu duše, těla a mysli. V druhé kapitole věnuje pozornost pokusům o zkoumání lidského těla, a to od pravěku a jeho mýtických představ přes křesťanství, jež považovalo mentální odlišnost jako trest boží, až po snahy novověkých lékařů a myslitelů po Francouzské revoluci. Za velmi závažnou lze považovat třetí kapitolu, která pojednává o vyostření vztahu majoritní společnosti k slabomyslným v důsledku eugenických teorií na konci 19. a počátkem 20. století, kdy počty sterilizovaných a zemřelých nejen v Německu, ale i v USA, představovaly statisíce osob s mentálním postižením. O to více do popředí vystupuje zásadní otázka čtvrté kapitoly k problému rodičovství osob s mentální retardací. Jde o otázku v našich podmínkách dosud málo řešenou, jakoby opředěnou mýty a předsudky, nicméně v etapě prointegračních snah naprosto nezbytnou.

Autorka na ni odpovídá především odkazy na deklarace a právní normy, ale zdůrazněním především lidství člověka s mentálním postižením, které nesmí být umenšováno.

Ačkoliv autorka v závěru práce představuje otázku rodičovství těchto osob jako současné vědecké a mravní dilema, sama dává předloženou disertaci prodchnutou hlubokým humanismem svou vlastní odpověď a podnět odborné speciálně pedagogické veřejnosti vymáhat pro mentálně retardované sociální vzestup a zlepšený pohled celé společnosti na jejich jinakost.

Spíše jako doklad, že jsem text pozorně studoval, musím upozornit na drobné chyby a překlepy (např. str. 17, 31, 42, 43, 53, 67, 76, 146...).

K obhajobě navrhuji otázku:

Autorka často zmiňuje rizika rodičovství osob s mentálním postižením. Ale lze říci, že neexistují také možná rizika některých skupin osob v majoritní společnosti?

Jde o aktuálně zvolené téma a cíl práce vytčený autorkou byl bezezbytku splněn. Neznám jinou studii, která by takto precizně sledovanou problematiku vyložila. **Zvolená metoda byla adekvátní problému** a vedla k vytčenému cíli. **K novým poznatkům pro rozvoj vědy** přispěly především komparace deklarovaných práv s dosavadními rozpaky nad jejich naplněním.

Text autorky přináší zcela nové pohledy na dosud opomíjenou problematiku a vyzývá odbornou veřejnost k řešení, laickou veřejnost k odložení předsudků a stigmat, k přijetí práva člověka na jinakost.

Práci doporučuji k obhajobě, neboť splňuje požadavky kladené na tento druh prací.

V Liberci 9. 6. 2009

oponent doc. PhDr. Bohumil Stejskal, CSc.